

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 22 december 2017

Mål nr

Ö 1266-17

PARTER

Klagande

RL

Motparter

1. Intrum Justitia Debt Finance AG, 502067-1250

Ombud: Intrum Justitia Sverige AB

Box 41

401 20 Göteborg

2. Lindorff Sverige AB, 556209-5363

Fabriksgatan 11

412 93 Göteborg

3. Sileo Kapital AB, 556878-6403

Mailbox 1801

411 41 Göteborg

Dok.Id 141686

HÖGSTA DOMSTOLEN
Riddarhustorget 8

Postadress
Box 2066
103 12 Stockholm

Telefon 08-561 666 00
Telefax 08-561 666 86
E-post:
hogsta.domstolen@dom.se
www.hogstadamstolen.se

Expeditionstid
08:45–12:00
13:15–15:00

4. Svenska Handelsbanken AB, 502007-7862

Ombud: Kredit-Inkasso AB

Torsgatan 12

106 35 Stockholm

SAKEN

Utmätning

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts beslut 2017-02-27 i mål ÖÄ 957-17

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen avslår överklagandet.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

RL har yrkat att utmätningen upphävs.

Intrum Justitia Dept Finance AG har motsatt sig att hovrättens beslut ändras.

Lindorff Sverige AB, Sileo Kapital AB och Svenska Handelsbanken AB har överlämnat till Högsta domstolen att pröva om utmätningen ska upphävas.

SKÄL

Vad målet gäller

1. Ersättning från en olycksfallsförsäkring och en trafikskadeförsäkring har satts in på ett bankkonto. Frågan är om medlen är skyddade mot utmätning.

Bakgrund

2. RL skadades i en trafikolycka år 2015. Enligt besked den 20 oktober 2016 från ett försäkringsbolag skulle bolaget till följd av olyckan betala ut ca 20 000 kr på grund av en olycksfallsförsäkring och ca 55 000 kr som trafikskadeersättning. Av beskedet framgick att pengarna skulle finnas tillgängliga på hans konto inom en vecka.

3. Kronofogdemyndigheten beslutade den 15 november 2016 med stöd av 4 kap. 17 § utsökningsbalken att utmäta ett belopp om högst 101 484 kr på RLs inlåningskonto hos Handelsbanken för betalning av hans skulder i enskilda mål. Från utmätningen undantogs ett belopp till täckande av RLs försörjningsbehov (beneficium).

4. RL överklagade Kronofogdemyndighetens beslut och anförde att myndigheten inte hade rätt att utmäta pengarna eftersom de var avsedda att användas för behandling av skadan som han fick vid trafikolyckan.

5. Tingsrätten, som ansåg att RL inte visat att försäkringsersättningen hållits avskild från hans övriga tillgångar, avslog hans överklagande. Hovrätten har fastställt tingsrättens beslut.

Den rättsliga regleringen

6. I försäkringsavtalslagen (2005:104) finns bestämmelser som rör utmätning av ersättning från olycksfallsförsäkring. Enligt 15 kap. 10 § första stycket får ersättning som ska tillfalla den försäkrade inte utmätas för försäkringstagarens eller den försäkrades skulder. Ett ersättningsbelopp som har tillfallit den försäkrade och som inte hålls avskilt efter utbetalningen får dock enligt andra stycket utmätas för den försäkrades skulder. När två år har gått sedan beloppet skulle betalas får också det som hålls avskilt utmätas till den del beloppet inte behövs för den försäkrades försörjning eller för att fullgöra underhållsskyldighet som åvilar honom.

7. I förarbetena till försäkringsavtalslagen framhålls att bl.a. olycksfallsförsäkring har en speciell social betydelse som motiverar ett långtgående skydd mot borgenärerna. Som exempel på hur ett utbetalt belopp kan hållas avskilt nämns att det sätts in på särskild bankräkning eller att en annan försäkring betalas. (Se prop. 2003/04:150 s. 565 f.)

8. I 32 § trafikskadelagen (1975:1410) finns bestämmelser som rör utmätning av trafikskadeersättning med anledning av personskada. Fordran på sådan ersättning får inte tas i mät för den skadelidandes skuld. I fråga om förbud mot utmätning sedan ersättning har betalats ut gäller 5 kap. 7 § andra stycket utsökningsbalken.

9. Av 5 kap. 7 § första stycket utsökningsbalken framgår att skadestånd som tillkommer en gäldenär med anledning av bl.a. personskada inte får utmätas medan skadeståndet inestår hos den som ska utge det. Vad som gäller när skadeståndet har betalats ut anges i andra stycket. Det som hålls avskilt får inte utmätas, om skadeståndet ska tillgodose försörjningsbehov som alltjämt kvarstår eller, i annat fall, om mindre än två år har förflutit från det att medlen betalades ut.

10. Enligt förarbetena till 5 kap. 7 § utsökningsbalken bör lagen (1944:181) om redovisningsmedel kunna tjäna till vägledning vid bedömningen av om medel har hållits avskilda. Det anges även att vad som har trätt i stället kan vara skyddat, t.ex. om medlen har satts in i bank eller om obligationer har inköpts för beloppet. Hur långt en sådan surrogationsprincip gäller är emellertid enligt förarbetena tveksamt. (Se prop. 1980/81:8 s. 503.)

11. I lagen om redovisningsmedel anges att vad den som mottagit medel för annan, med skyldighet att redovisa för dem, för sådant ändamål har inestående på räkning i bank eller annars håller avskilt ska vara förbehållet huvudmannen, såvitt beloppet avskilts utan dröjsmål. Detta gäller även i fråga om belopp som avskilts senare, om den redovisningsskyldige inte var på obestånd när beloppet avskildes. Vad den redovisningsskyldige har omedelbart tillgängligt för att avskiljas är också förbehållet huvudmannen, såvitt dröjsmål med avskiljandet inte föreligger.

12. I förarbetena till lagen om redovisningsmedel uttalas att medel som har satts in på en bankräkning inte kan anses behörigen avskilda om den redovisningsskyldige genom insättningar och uttag för egen del använder räkningen som ett vanligt privat bankkonto. Dock behöver en bankräkning med redovisningsmedel inte förlora sin speciella karaktär så snart ett belopp som tillhör den redovisningsskyldige finns på kontot. (Se NJA II 1944 s. 411.)

13. Det har i praxis uttalats att det får avgöras efter omständigheterna i det enskilda fallet vad som är dröjsmål med ett avskiljande. Normalt bör avskiljande ske efter högst ett par dagar för att dröjsmål inte ska föreligga. (Se t.ex. NJA 2012 s. 391.)

Skydd mot utmätning föreligger inte

14. Utredningen om hur RL har hanterat den utbetalda försäkringsersättningen består av hans egna uppgifter. Han har angett att han använder det konto där pengarna sattes in för transaktioner i vardagen och att han bara hade det kontot när försäkringsbolaget bad att få hans kontonummer för att kunna göra utbetalningen. Den utbetalda försäkringsersättningen har således blandats samman med andra medel. Något avskiljande är därmed inte visat.

15. Att något avskiljande sålunda inte kan anses ha skett utesluter emellertid inte att kontomedel svarande mot den mottagna ersättningen kan undantas från utmätning. Med ledning från vad som gäller enligt lagen om redovisningsmedel (se p. 10) bör kontomedel som finns omedelbart tillgängliga för avskiljande vara borgenärsskyddade. Det förutsätter att dröjsmål med avskiljande inte skulle ha förlegat, om avskiljande hade skett vid tidpunkten för utmätningen.

16. Bedömningen av vad som utgör dröjsmål får göras under hänsynstagande till omständigheterna i det enskilda fallet (se p. 13). Mot bakgrund av den särskilda sociala betydelse som försäkringsersättning av nu aktuellt slag har bör en längre tid än den som är praxis i fråga om redovisningsmedel kunna godtas.

17. I detta fall hade det gått åtminstone två veckor från det att ersättningen sattes in på RLs transaktionskonto till dess att utmätning skedde. Även med beaktande av vad som har sagts i föregående punkt skulle ett avskiljande vid utmätningstidpunkten ha inneburit att medlen avskildes först efter dröjsmål.

18. Kraven i försäkringsavtalslagen och trafikskadelagen för att det ska föreligga hinder mot utmätning är alltså inte uppfyllda.

Kronofogdemyndighetens handläggning

19. RL har gjort gällande att Kronofogdemyndigheten dels borde ha underrättat honom i förväg om att man avsåg att utmäta tillgodohavandet, dels borde självant ha undersökt varifrån pengarna kom. Han har även anfört att det är omöjligt för en enskild person att känna till bestämmelserna om avskiljande.

20. Kronofogdemyndigheten ska underrätta gäldenären om målet, dvs. om ansökan om utmätning, och i den utsträckning som det behövs utreda gäldenärens anställnings- och inkomstförhållanden samt undersöka om gäldenären har utmättningsbar egendom (4 kap. 9 och 12 §§ utsökningsbalken). Gäldenären har en upplysningsplikt i förhållande till myndigheten (4 kap. 14 §).

21. Det har inte framkommit att Kronofogdemyndigheten har brustit i vad som enligt de angivna bestämmelserna åligger myndigheten. Det kan tilläggas att det i förarbetena till bestämmelsen om avskiljande i 5 kap. 7 § andra stycket utsökningsbalken övervägdes om skyldighet borde föreskrivas för den som betalar ut skadeståndet att underrätta den ersättningsberättigade om utmättningsförbudet och eventuellt även att sätta in medlen på ett särskilt konto. Det ansågs emellertid inte lämpligt att införa en sådan föreskrift. (Se prop. 1980/81:8 s. 503 f.)

Slutsats

22. Hinder mot utmätning av banktillgodohavandet har alltså inte förelegat.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Stefan Lindskog, Ella Nyström
(referent), Agneta Bäcklund, Ingemar Persson och Lars Edlund
Föredragande justitiesekreterare: Emelie Hansell